

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

MIRA EL MEJDKI

**Tukiasumisnuorten yhteisöllisen
Olkkari-hengailun suunnittelupro-
jekti Learning Cafe- menetelmää
käyttäen**

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2026

TIIVISTELMÄ

El Mejdki, Mira: Yhteisöllisyyden vahvistaminen nuorten itsenäistymisessä tukiasumisessa – Olkkari-hengailun kehittämisprojekti Learning Café -menetelmää käyttäen

Opinnäytetyö, AMK

Sosiaali-ala

Toukokuu 2026

Sivumäärä: 39

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Raision NMKY:n tukiasumiseen arkeen sopiva toimintamalli, joka mahdollistaa nuorten mukana olemisen joustavasti. Työn taustalla oli havainto siitä, että nuorten osallistuminen yhteisiin tilanteisiin vaihtelee, eikä yksi toimintatapa tavoita kaikkia.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena kehittämistyönä. Toiminnallisessa osuudessa suunniteltiin ja kokeiltiin Olkkari-hengailuun perustuvaa toimintaa, jota toteutettiin Learning Café -ajatteluun pohjautuvana non-stop-mallina tukiasumisen arjessa. Nuorten ja työntekijöiden näkemyksiä kerättiin keskustelujen, kirjallisten vastausten ja havainnoinnin avulla.

Tulokset osoittivat, että nuoret arvostavat mahdollisuutta tulla mukaan omalla tavallaan ilman velvoitteita. Yhteinen toiminta ei näyttäydä kaikille aktiivisena osallistumisena, vaan joskus riittää mahdollisuus olla samassa tilassa muiden kanssa. Työntekijöiden näkemykset tukivat tätä ajatusta, ja joustava toteutustapa nähtiin arkeen sopivana.

Työ toi esiin, että toiminnan jatkuvuus, selkeä rakenne ja tilanteen mukaan mukautuva toteutus ovat keskeisiä tekijöitä tukiasumisen arjessa. Olkkari-hengailu tarjoaa yhden mahdollisen tavan rakentaa yhteistä tilaa, johon nuori voi palata silloin, kun se tuntuu ajankohtaiselta.

Avainsanat: yhteisöllisyys, osallisuus, tukiasuminen, nuoret, matalan kynnyksen toiminta

ABSTRACT

El Mejdki, Mira: Strengthening Community in Young People's Transition to Independent Living in Supported Housing – The Olkkari-hengailu Development Project Using the Learning Café Method

Bachelor's thesis

Bachelor of Social Services

May 2026

Number of pages: 39

The aim of this thesis was to develop a practical and flexible activity model for supported housing at the YMCA of Raisio. The starting point was the observation that young people's participation in shared activities varies, and that a single approach does not reach everyone.

The thesis was implemented as a practice-based development project. The practical part consisted of designing and piloting an activity called *Olkkari-hengailu*, based on Learning Café thinking and carried out as a non-stop model integrated into everyday supported housing. The perspectives of young people and staff were collected through discussions, written responses and observation.

The results indicate that young people value the possibility to join activities in their own way, without pressure or obligation. For some, shared activity means active participation, while for others it is enough to be present in the same space. The staff's perspectives supported this view, and a flexible implementation was seen as suitable for everyday supported housing.

The study highlights the importance of continuity, clear structure and the ability to adapt activities according to the situation. *Olkkari-hengailu* offers one possible way to create a shared space that young people can return to when it feels relevant to them.

Keywords: community, participation, supported housing, young people, low-threshold activity

SISÄLLYS

JOHDANTO	5
1 TYÖN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT	6
1.1 Työn tausta.....	6
1.2 Keskeiset käsitteet ja toiminnan lähtökohdat.....	7
2 TYÖN TAVOITE JA KEHITTÄMISKYSYMYKSET	9
3 TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	11
4 TIETOPERUSTA	12
4.1 Yhteisöllisyys nuorten tukiasumisessa	13
4.2 Osallisuus nuorten tukiasumisessa	14
4.3 Työntekijän rooli nuoren itsenäistymisen ja osallisuuden tukemisessa	15
5 TOIMINNALLISEN OSUUDEN TOTEUTUS JA OMA REFLEKTIO.....	16
5.1 Toteutuksen kuvaus: Learning Cafe -ajatteluun perustuva non-stop-toteutus tukiasumisessa	16
5.2 Työntekijöiden osallistaminen.....	17
5.3 Infotilaisuudet ja nuorten ensireaktiot	18
5.4 Yksilöllinen lähestymistapa ja nepsy-nuorten huomioiminen.....	19
5.5 Viestintä, kutsuminen ja osallistumisen tukeminen.....	20
5.6 Yhteinen kokoontuminen ja arjen vaikutus osallistumiseen.....	21
6 TULOKSET JA KEHITTÄMINEN	22
6.1 Nuorten näkemykset yhteisöllisyydestä ja Olkkari-hengailusta tukiasumisessa	22
6.2 Työntekijöiden näkemykset yhteisöllisyyden merkityksestä ja Olkkari-hengailun kehittämisestä	24
6.3 Kehittämisehdotukset Olkkari-hengailulle.....	26
7 POHDINTA	27
7.1 Tulosten tarkastelu	27
7.2 Menetelmän arviointi	27
7.3 Eettisyys ja luotettavuus	28
7.4 Ammatillinen kasvu	29
LÄHTEET.....	31
LIITTEET	33

JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö toteutettiin NMKY:n tukiasumisessa, jossa tavoitteena on tukea nuorten itsenäistymistä ja arjenhallintaa yhteisöllisen asumisen keinoin. Tukiasumisen arjessa nuoria kohdataan säännöllisesti, mutta kaikkien ääni ei aina tule esiin yhteisissä keskusteluissa tai ryhmätilanteissa. Osa nuorista vetäytyy herkästi, ja osallistuminen voi jäädä vähäiseksi erityisesti silloin, kun voimavarat ovat vähissä.

Opinnäytetyön keskiössä on Olkkari-hengailun suunnitteluprojekti, jonka tavoitteena oli löytää nuorille luontevia tapoja osallistua ja tuoda esiin omia ajatuksiaan yhteisöllisyydestä. Työssä kehitettiin toimintamalli, jossa osallistuminen ei perustu velvoitteisiin tai suorittamiseen, vaan mahdollisuuteen olla mukana itselle sopivalla tavalla.

Työssä hyödynnettiin Learning Cafe -ajattelua soveltavaa non-stop-mallia. Sen avulla nuoret pystyivät palaamaan kysymysten ja teemojen äärelle arjen keskellä silloin, kun se heille sopi. Tavoitteena oli tavoittaa myös ne nuoret, joille ryhmätilanteet tai avoin keskustelu voivat tuntua kuormittavilta. Malli mahdollisti rauhallisen etenemisen ilman painetta osallistua tietyllä tavalla.

Tukiasumisessa asuvien nuorten elämäntilanteet vaihtelevat. Arkeen voi sisältyä jaksoja, jolloin sosiaalinen vetäytyminen lisääntyy. Tällaisissa tilanteissa turvallinen mahdollisuus olla osa yhteisöä voi saada erityistä merkitystä. Tässä opinnäytetyössä kehitetty toimintamalli tarjoaa keinoja nuorten kohtaamiseen myös näissä tilanteissa ja tukee heidän mahdollisuuttaan tulla kuulluksi osana yhteisöä.

Työn kautta syntynyt tieto palvelee ensisijaisesti tekijän omaa työyksikköä, mutta antaa suuntaa myös muille nuorten tukiasumisen ympäristöille. Lähtökohtana on ajatus siitä, että nuorten toiveissa ja tarpeissa on paljon samankaltaisuutta, mutta niiden esiin tuleminen vaatii aikaa, luottamusta ja arkeen sopivia menetelmiä.

Opinnäytetyössä on hyödynnetty ChatGPT-tekoälysovellusta kirjoitusprosessin tukena tekstin jäsentelyssä ja kielellisessä selkeyttämisessä. Sitä ei ole käytetty aineiston tuottamiseen, analysointiin eikä tulosten muodostamiseen. Työn sisältö, havainnot ja johtopäätökset perustuvat tekijän omaan työhön ja ammatilliseen näkemykseen.

Opinnäytetyö etenee siten, että luvussa 1 kuvataan työn tausta ja lähtökohdat, luvussa 2 työn tavoite ja kehittämiskysymykset, luvussa 3 toimintaympäristö ja luvussa 4 tietoperusta. Luvuissa 5–7 kuvataan toiminnallisen osuuden toteutus, esitellään tulokset ja kehittämissuhteudet sekä tarkastellaan työn eettisyyttä, luotettavuutta ja ammatillista kasvua.

1 TYÖN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT

1.1 Työn tausta

Raision NMKY:n tukiasumisessa asuvien nuorten arki on monin tavoin vaihtelevaa. Osa nuorista osallistuu mielellään yhteisiin tapahtumiin ja toimintoihin, kun taas osa pysyttelee enemmän omissa oloissaan. Erityisesti uudet asukkaat tai nuoret, joilla on kuormittavia elämäntilanteita, voivat kaivata rauhallisia ja matalan kynnyksen tapoja tutustua muihin ja tulla osaksi yhteisöä.

Omien havaintojeni mukaan nuoret eivät ole suoranaisesti ilmaisseet tarvetta Olkkari-hengailun kaltaiselle toiminnalle. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö yhteisöllisyydelle olisi tarvetta. Pikemminkin osallistuminen näyttäytyy valikoivana ja usein sidoksissa senhetkiseen jaksamiseen, mielialaan ja turvallisuuden tunteeseen.

Nuorten arjessa jaksaminen ja voimavarat vaihtelevat. Stressi ja kuormittuminen voivat näkyä vetäytymisenä, ärtyisyytenä, keskittymisvaikeuksina tai

haluttomuutena osallistua yhteiseen toimintaan. Pitkittyessään stressi kuluttaa voimavaroja ja heikentää toimintakykyä, mikä voi vaikuttaa myös sosiaaliseen osallistumiseen (Erkko & Hannukkala, 2013, s. 130–131).

Nuoruudessa kuulumisen tarve on voimakas. Jos nuori kokee jäävänsä ryhmän ulkopuolelle tai tulevansa torjutuksi, kokemukset voivat lisätä vetäytymistä ja yksinäisyyden tunnetta. Torjutuksi tuleminen voi muodostaa kielteisen kehän, jossa sosiaaliset suhteet heikkenevät entisestään (Erkko & Hannukkala, 2013, s. 126–127).

Monelle nuorelle ryhmätilanteet tai avoin keskustelu voivat tuntua kuormittavilta, vaikka halua yhteyteen muiden kanssa olisikin. Erityisesti neuropsykiatrisia piirteitä omaavat nuoret voivat kuormittua arjen tilanteista herkästi. Kuormitusta voivat lisätä esimerkiksi sosiaaliset tilanteet, aistiärsykkeet ja tiukat aikataulut. Kuormittuessa toimintakyky heikkenee, vetäytyminen lisääntyy ja osallistuminen voi tuntua liian vaativalta (Mielenterveystalo, 2024a; Mielenterveystalo, 2024b).

Nuoren hyvinvointia tukee tieto siitä, että hänen ympärillään on turvallisia ja luotettavia aikuisia. Turvaverkkoon kuuluvat ihmiset tarjoavat kuulluksi tuleminen kokemuksia, kannustusta ja hyväksyntää, jotka vahvistavat nuoren itsetuntoa ja mielenterveyttä (Erkko & Hannukkala, 2013, s. 125–126). Tukiasumisessa työntekijä toimii usein osana nuoren turvaverkkoa ja turvallisena aikuisena arjen tilanteissa. Näiden havaintojen ja kokemusten pohjalta nousi esiin tarve kehittää toimintamalli, joka ei perustu velvoitteisiin tai pakottamiseen, vaan antaa nuorelle tilaa osallistua itselleen sopivalla tavalla.

1.2 Keskeiset käsitteet ja toiminnan lähtökohdat

Tässä opinnäytetyössä keskeisiä käsitteitä ovat Olkkari-hengailu, Learning Cafe, matalan kynnyksen toiminta, yhteisöllisyys ja osallisuus. Näiden

käsitteiden avulla kuvataan tukiasumisen arkeen sijoittuvaa kehittämistyötä sekä sitä ohjaavia periaatteita.

Olkkari-hengailulla tarkoitetaan tässä työssä vapaamuotoista ja matalan kynnyksen yhteisöllistä toimintaa, joka sijoittuu tukiasumisen arkeen. Se ei ole ohjattu ryhmä tai ennalta määritelty ohjelma, vaan mahdollisuus olla yhdessä ilman suorituspaineita tai velvoitetta aktiiviseen osallistumiseen. Nuorella on mahdollisuus tulla paikalle omien voimavarojensa mukaan, olla mukana itselleen sopivalla tavalla ja poistua tilanteesta ilman selittelyä. Tällainen vapaaehtoisuuteen ja joustavuuteen perustuva yhdessäolo vastaa matalan kynnyksen toiminnan periaatteita (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023c).

Learning Cafe toimii tässä opinnäytetyössä osallistavan kehittämisen viitekehystenä. Menetelmä perustuu dialogiseen ja osallistavaan työskentelytapaan, jossa teemoja käsitellään keskustellen ja osallistujien näkemyksiä kootaan yhteen (Innokylä, n.d.). Learning Cafe pohjautuu alun perin World Cafe -ajatteluun, jossa keskeistä on avoin dialogi ja yhteinen tiedon rakentaminen (World Café Community Foundation, n.d.).

Keskeistä menetelmässä on turvallinen ja arvostava ilmapiiri, jossa jokaisen ääni on tärkeä. Tässä opinnäytetyössä Learning Cafe -ajattelua sovellettiin tukiasumisen arkeen non-stop-muotoisena. Osallistuminen ei edellyttänyt yhtä yhteistä keskustelutilannetta, vaan nuoret pystyivät palaamaan teemoihin omassa tahdissaan ja käsittelemään niitä myös yksilöllisesti työntekijän kanssa.

Matalan kynnyksen palvelut määritellään palveluiksi, joissa kynnys hakeutua toimintaan on normaaleihin palveluihin verrattuna matalampi ja joissa osallistumisen edellytyksiä on madallettu (Leemann & Hämäläinen, 2015). Tässä työssä matalan kynnyksen toiminnalla tarkoitetaan toimintaa, johon osallistuminen ei edellytä sitoutumista, aiempaa osaamista tai tietynlaista aktiivisuutta.

Yhteisöllisyys nähdään tässä työssä nuoren kokemuksena kuulumisesta yhteisöön sekä tunteena siitä, että hän on hyväksytty ja merkityksellinen osa ympäristöään. Se ei tarkoita jatkuvaa yhdessä olemista, vaan tietoisuutta siitä,

että ympärillä on muita ja että tukea on saatavilla tarvittaessa. Yhteisöllisyyden kokemuksen on todettu vahvistavan hyvinvointia ja lievittävän yksinäisyyttä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023b).

Osallisuudella tarkoitetaan nuoren kokemusta siitä, että hän voi vaikuttaa omaan arkeensa ja tulla kuulluksi omista lähtökohdistaan käsin. Osallisuus ei tässä opinnäytetyössä näyttyä velvollisuutena osallistua, vaan mahdollisuutena olla mukana silloin, kun se tuntuu nuorelle sopivalta. Nuorella on oikeus osallistua, mutta myös oikeus vetäytyä ilman painetta. Nuorten osallisuuden merkitystä korostetaan sekä lainsäädännössä että asiantuntijatiedossa (Nuorisolaki 1285/2016; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023a).

Neuropsykiatrisilla piirteillä (nepsy) tarkoitetaan aivojen toimintaan liittyviä yksilöllisiä ominaisuuksia, jotka voivat näkyä esimerkiksi tarkkaavuuden, toiminnanohjauksen tai sosiaalisten tilanteiden haasteina. Nepsyyn liittyvät piirteet voivat vaihdella, ja niitä esiintyy eri ihmisillä eri tavoin. Joillekin nepsy-piirteet voivat olla arjessa haasteellisia, kun taas toisilla ne näyttäytyvät esimerkiksi kekseliäisyytenä tai energisyytenä. Nepsy-piirteitä esiintyy monilla nuorilla, ja ne voivat vaikuttaa siihen, miten nuori jäsentää vuorovaikutustilanteita ja vastaa erilaisiin tilanteisiin (Nepsy-tietoa.fi, 2026).

Näiden käsitteiden pohjalta kehitetty toimintamalli rakentuu vapaaehtoisuuden, joustavuuden ja nuoren yksilöllisten tarpeiden huomioimisen varaan. Yhteisöllisyys ja osallisuus vahvistuvat arjessa pienissä ja turvallisissa kohtaamisissa, jotka etenevät nuoren omassa tahdissa.

2 TYÖN TAVOITE JA KEHITTÄMISKYSYMYKSET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää tukiasumisen arkeen soveltuva toimintamalli, jonka avulla nuorten omat ajatukset ja toiveet yhteisöllisyydestä saadaan paremmin esiin. Lähtökohtana oli havainto siitä, että nuorten

kuuleminen toteutuu usein niiden nuorten kautta, joilla on sillä hetkellä riittävästi voimavaroja osallistua keskusteluihin. Tässä työssä haluttiin luoda joustavampi tapa tavoittaa myös ne nuoret, joiden ääni ei aina tule esiin arjen vuorovaikutuksessa.

Työssä pyrittiin ymmärtämään, millaisena nuoret itse kokevat yhteisöllisyyden tukiasumisessa ja millaisia merkityksiä he liittävät siihen omassa arjessaan. Lisäksi tarkasteltiin, mitkä tekijät tukevat tai estävät nuorten osallistumista yhteisölliseen toimintaan. Prosessin aikana kävi ilmi, että osa nuorista ei ollut aiemmin pysähtynyt pohtimaan yhteisöllisyyden merkitystä, ja tämä työ tarjosi siihen mahdollisuuden rauhallisesti ja omasta näkökulmasta käsin.

Tavoitteena oli myös suunnitella Olkkari-hengailuun perustuva toimintamalli, joka tukee nuorten vapaaehtoista osallistumista ja huomioi heidän vaihtelevat voimavaransa. Learning Cafe -ajattelua soveltava non-stop-malli nähtiin keinoon mahdollistaa osallistuminen ilman ryhmätilanteen painetta sekä tarjota nuorille aikaa ja tilaa ilmaista ajatuksiaan omassa tahdissaan.

Opinnäytetyötä ohjasivat seuraavat kehittämiskysymykset:

Miten nuoret kokevat yhteisöllisyyden tukiasumisessa?

Millaisia toiveita nuorilla on yhteisöllisen toiminnan suhteen?

Mitkä tekijät tukevat tai estävät nuorten osallistumista yhteisölliseen toimintaan?

Miten Olkkari-hengailuun perustuva non-stop-muotoinen Learning Cafe -toimintamalli voi tukea nuorten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tukiasumisen arjessa?

Opinnäytetyön tavoitteena ei ollut tuottaa yleistettäviä tuloksia, vaan syventää ymmärrystä nuorten kokemuksista ja kehittää toimintamalli, joka vastaa tukiasumisen arjessa tunnistettuihin tarpeisiin.

3 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Opinnäytetyö toteutettiin Raision NMKY:n tukiasumisessa, joka on osa YMCA Turun eli Turun NMKY:n sosiaalipalveluita. YMCA Turku tuottaa tukiasumista nuorille Raision ja Turun alueella useissa tukiasuntoyksiköissä. Tukiasuntojen tavoitteena on tarjota nuorille turvallinen ympäristö, jossa he voivat harjoitella itsenäistä arkea omien voimavarojensa mukaan ja jossa ammatillinen tuki on tarvittaessa lähellä (YMCA Turku, n.d.).

Tukiasuminen on tarkoitettu nuorille, jotka tarvitsevat tukea itsenäistymiseen, arjenhallintaan ja elämän eri osa-alueiden vahvistamiseen. Toiminta tarjoaa nuorille oman asunnon sekä ohjausta ja tukea arkeen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Tukiasumisessa asuvien nuorten elämäntilanteet ovat moninaisia. Taustalla voi olla esimerkiksi mielenterveyteen liittyviä haasteita, neuropsykiatrisia piirteitä, katkonaisia asumis- tai opintopolkuja sekä puutteellisia tukiverkostoja. Monelle nuorelle arki voi olla kuormittavaa, ja voimavarat vaihtelevat päivästä toiseen.

Työntekijöiden rooli tukiasumisessa on kulkea nuoren rinnalla ja tukea häntä kohti itsenäisempää elämää. Tuki ei perustu valmiisiin ratkaisuihin, vaan nuoren omien vahvuuksien tunnistamiseen ja vahvistamiseen. Keskeistä on luottamuksellisen suhteen rakentuminen sekä nuoren kohtaaminen hänen omista lähtökohdistaan käsin.

Yksikössä työskentelee tukiperhetyöntekijöitä, joiden tehtävänä on tukea nuorten arkea, itsenäistymistä ja hyvinvointia. Opinnäytetyön tekijä työskentelee yksikössä tukiperhetyöntekijänä, ja tässä työssä termillä työntekijä viitataan tukiperhetyöntekijään. Työskentely yksikössä mahdollisti luontevan vuorovaikutuksen nuorten kanssa sekä arjen tilanteiden havainnoinnin. Samalla oma rooli työntekijänä edellytti tietoista reflektiota siitä, milloin toimin työntekijänä ja milloin opinnäytetyön tekijänä.

Yhteisöllisyys on osa tukiasumisen arkea, mutta se ei näyttäydy kaikille nuorille samalla tavalla. Osa nuorista hakeutuu luontevasti yhteiseen tekemiseen, kun taas osa tarvitsee enemmän aikaa ja turvallisuuden tunnetta ennen kuin uskaltaa osallistua. Tästä syystä tukiasumisessa tarvitaan joustavia ja matalan kynnyksen tapoja mahdollistaa nuorten kohtaaminen ja osallisuus.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus sijoittui tukiasumisen arkeen ja toteutettiin osana normaalia ohjaustyötä Raision yksikössä. Työntekijöiden näkökulmia kerättiin useista tukiasumisen yksiköistä, jotta aineisto kuvaisi mahdollisimman laajasti toiminnan käytäntöjä. Kehittämistyö tehtiin yhteistyössä nuorten kanssa heidän omia voimavarojaan ja elämäntilanteitaan kunnioittaen.

4 TIETOPERUSTA

Tässä luvussa tarkastellaan opinnäytetyön kannalta keskeistä tietoperustaa. Tietoperusta rakentuu yhteisöllisyyden, osallisuuden sekä työntekijän roolin tarkastelusta nuorten tukiasumisessa. Luvun tarkoituksena on luoda teoreettinen pohja toiminnalliselle osuudelle ja Olkkari-hengailun suunnittelulle.

Tietoperustassa hyödynnetään nuorten tukiasumiseen, yhteisölliseen työhön ja osallisuuden vahvistamiseen liittyvää tutkimus- ja asiantuntijatietoa. Keskiössä ovat nuorten itsenäistymisen tukeminen, matalan kynnyksen toiminta sekä nuoren mahdollisuus tulla kuulluksi omista lähtökohdistaan käsin.

Yhteisöllisyys ja osallisuus eivät tässä työssä näyttäydy vain järjestettynä toimintana, vaan osana arjen vuorovaikutusta ja kohtaamisia tukiasumisessa. Nuorten elämäntilanteet, voimavarat ja valmiudet osallistua vaihtelevat, minkä vuoksi tietoperustassa painottuvat joustavat ja nuoren arkeen sopivat toimitatavat.

Luvussa tarkastellaan ensin yhteisöllisyyden merkitystä nuorten tukiasumisessa. Tämän jälkeen käsitellään osallisuutta ja sen toteutumista arjen tasolla. Lopuksi kuvataan työntekijän roolia nuoren itsenäistymisen ja osallisuuden tukemisessa. Nämä teemat muodostavat kokonaisuuden, joka tukee opinnäytetyön toiminnallista osuutta ja sen tulosten tarkastelua.

4.1 Yhteisöllisyys nuorten tukiasumisessa

Yhteisöllisyys on tärkeä osa nuorten tukiasumista ja itsenäistymistä. Siirtyminen omaan asuntoon on iso muutos. Vastuu lisääntyy, arjenhallintaa harjoitellaan ja samalla moni nuori voi kokea yksinäisyyttä.

Tukiasumisessa yhteisöllisyys ei tarkoita sitä, että pitäisi olla jatkuvasti yhdessä tai osallistua kaikkeen. Usein tärkeintä on tunne siitä, että kuuluu johonkin ja että ympärillä on muita samassa elämäntilanteessa olevia. Pelkkä tieto siitä, ettei ole yksin, voi vahvistaa turvallisuuden tunnetta ja helpottaa yksinäisyyttä (SOS-Lapsikylä, n.d.).

Kuulumisen kokemus ja hyväksytyksi tuleminen tukevat myös mielenterveyttä. Kun nuori kokee olonsa arvostetuksi ja turvalliseksi, luottamus muihin voi vahvistua (Erkko & Hannukkala, 2013, s. 95).

Tutkimusten mukaan yhteisölliset rakenteet voivat vähentää eristäytymistä ja tarjota mahdollisuuksia vertaistukeen sekä sosiaalisten taitojen harjoitteluun (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023a; 2023b).

Yhteisöllisyys liittyy osallisuuteen, mutta ne eivät ole sama asia. Osallisuus tarkoittaa sitä, että nuori voi vaikuttaa omaa elämäänsä koskeviin asioihin (Pirkanen ym., 2025). Yhteisöllisyydessä taas keskeistä on yhteenkuuluvuuden tunne. Nuoren ei tarvitse olla aktiivinen kokeakseen kuuluvansa joukkoon. Myös hiljainen läsnäolo ja mahdollisuus vetäytyä ovat osa toimivaa yhteisöä (Nurmi & Rantala, 2011, s. 20–23).

Matalan kynnyksen toimintatavat tukevat tällaista arkeen sopivaa yhteisöllisyyttä. Kun osallistuminen ei ole pakollista tai suorittamista, kynnys tulla mukaan madaltuu (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023c)

4.2 Osallisuus nuorten tukiasumisessa

Osallisuus liittyy siihen, että nuori kokee voivansa vaikuttaa omaan arkeensa ja tulla kuulluksi omista lähtökohdistaan käsin. Kyse ei ole jatkuvasta aktiivisuudesta tai siitä, että pitäisi osallistua kaikkeen. Tärkeämpää on se, että nuorella on aito mahdollisuus valita, milloin ja miten hän haluaa olla mukana (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023a).

Sosiaalityössä osallisuus nähdään osana nuoren toimijuutta. Nuorta ei tarkastella pelkästään palvelujen kohteena, vaan hänen näkemyksillään ja päätöksillään on merkitystä (Pirskanen ym., 2025). Tukiasumisessa tämä tarkoittaa konkreettisesti sitä, että nuori saa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin eikä päätöksiä tehdä hänen puolestaan.

Käytännössä osallisuus näkyy arjen pienissä tilanteissa. Nuori voi vaikuttaa omaan asumiseensa, tapaamisten sisältöihin sekä siihen, millaiseen yhteiseen tekemiseen hän haluaa osallistua. Tällaiset kokemukset voivat lisätä tunnetta siitä, että omalla mielipiteellä on arvoa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023c).

Kaikille osallisuus ei kuitenkaan ole itsestään selvää. Jos taustalla on kokemuksia siitä, ettei ole tullut kuulluksi tai että osallistuminen on ollut velvoittavaa, luottamuksen rakentuminen vie aikaa. Siksi osallisuuden edistäminen edellyttää herkkyyttä nuoren tilanteelle ja voimavaroille (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023a).

Myös lainsäädäntö korostaa nuorten mahdollisuutta vaikuttaa itseään koskeviin asioihin (Nuorisolaki 1285/2016). Tukiasumisessa tämä tarkoittaa

käytännössä sitä, että nuoren valintoja kunnioitetaan eikä osallistumisesta synny painetta tai kielteisiä seurauksia.

Osallisuutta voidaan tukea tarjoamalla osallistumisen mahdollisuuksia ilman sitovia vaatimuksia. Kun mukana oleminen ei edellytä tietynlaista aktiivisuutta, myös hiljaisempi nuori voi löytää itselleen sopivan tavan olla mukana (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023a; 2023c).

4.3 Työntekijän rooli nuoren itsenäistymisen ja osallisuuden tukemisessa

Tukiasumisessa työntekijän rooli liittyy ennen kaikkea siihen, miten nuorta kohdataan arjessa. Tarkoituksena ei ole tehdä asioita hänen puolestaan, vaan kulkea rinnalla ja tukea kohti itsenäisempää arkea nuoren omista lähtökohdista käsin. Keskeistä on luottamuksellinen suhde, jossa nuori voi tuoda esiin ajatuksiaan ja kokemuksiaan turvallisesti (Korhonen, 2005, s. 47).

Lastensuojelun tukihenkilön käsikirjan mukaan tukisuhteen perustana on hyväksyvä ja johdonmukainen vuorovaikutus. Rinnalla kulkeminen tarkoittaa arjen taitojen harjoittelua yhdessä, mutta myös tilan antamista nuoren omille ratkaisuille ja oppimiselle kokemusten kautta (Korhonen, 2005, s. 44–47).

Nuoren arjessa merkityksellistä on se, että hänen ympärillään on aikuisia, joihin voi luottaa. Tukiasumisessa työntekijä on usein osa tätä verkostoa. Pysyvä ja ennakoitava aikuissuhde voi lisätä nuoren kokemusta siitä, että hän ei joudu selviytymään yksin (Erkko & Hannukkala, 2013, s. 125–126).

Työntekijän tapa toimia vaikuttaa siihen, millaiseksi nuori kokee omat vaikutusmahdollisuutensa. Kun asioita käsitellään nuoren tahdissa ja hänen näkemyksiään kuunnellaan, tilaa syntyy omalle päätöksenteolle (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023a).

Tärkeää on myös hyväksyä se, että prosessi ei ole aina suoraviivainen. Vetäytyminen tai tauon ottaminen voi olla osa nuoren etenemistä. Painostaminen

puolestaan voi heikentää luottamusta ja etäännyttää yhteistyöstä (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 2023a).

Työntekijän tehtävänä on luoda selkeät ja turvalliset rakenteet, joiden sisällä nuori voi harjoitella itsenäisyyttä omassa tahdissaan. Rooli on enemmän mahdollistava kuin ohjaava: työntekijä tarjoaa puitteet, mutta valinnat jäävät nuorelle.

5 TOIMINNALLISEN OSUUDEN TOTEUTUS JA OMA REFLEKTIO

Tässä luvussa kuvataan opinnäytetyön toiminnallisen osuuden toteutus sekä oma reflektio prosessin aikana. Toiminta toteutettiin osana tukiasumisen arkea. Tavoitteena oli kehittää Olkkari-hengailuun liittyvää toimintamallia, joka sopii nuorten arkeen ja antaa heille tilaa tuoda esiin omia ajatuksiaan.

Toiminnassa hyödynnettiin Learning Cafe -ajattelua, jota sovellettiin non-stop-muotoon. Tarkoituksena ei ollut järjestää yksittäistä ryhmätapahtumaa, vaan rakentaa rauhallinen ja joustava tapa osallistua. Nuorilla oli mahdollisuus vastata kysymyksiin omaan tahtiinsa ilman aikataulupainetta.

Luvussa kuvataan toteutuksen käytännön eteneminen, nuorten ensireaktiot sekä prosessin aikana esiin nousseet havainnot. Lisäksi tarkastellaan omaa roolia työntekijänä ja opinnäytetyön tekijänä sekä sitä, miten prosessi vaikutti omaan ammatilliseen ajatteluun.

5.1 Toteutuksen kuvaus: Learning Cafe -ajatteluun perustuva non-stop-toteutus tukiasumisessa

Toiminnan suunnittelussa huomioitiin nuorten erilaiset elämäntilanteet ja voimavarat. Toteutuksen tuli olla sellainen, että siihen pystyi osallistumaan arjen

lomassa ilman erillistä sitoutumista. Siksi kysymykset sijoitettiin tukiasumisen yhteisiin tiloihin noin kahden viikon ajaksi.

Learning Cafe -ajattelua sovellettiin siten, että yhteisöllisyyttä ja Olkkari-hengailua koskevat kysymykset esitettiin A3-kokoisilla kartongeilla. Nuorilla oli mahdollisuus palata niihin useamman kerran eri tilanteissa.

Osallistuminen ei ollut sidottu tiettyyn hetkeen. Vastauksia kirjoitettiin sekä yhteisissä kohtaamisissa että kahden kesken oman tukiperhetyöntekijän kanssa. Osa nuorista kirjoitti itse, osa pyysi työntekijää kirjaamaan ajatuksensa. Tämä teki osallistumisesta mahdollisen myös niille, joille kirjoittaminen tai avoimet kysymykset olivat haastavia.

Toteutus sulautui osaksi arkea. Kysymykset olivat näkyvillä, ja niihin saattoi palata silloin kun itselle sopi. Toiminta ei ollut erillinen tapahtuma, vaan osa päivittäistä ympäristöä, jossa nuori sai itse päättää, millä tavalla ja kuinka paljon halusi osallistua. Tällainen joustava toteutustapa on nähty toimivana erityisesti silloin, kun nuorten elämäntilanteet vaihtelevat (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2023c).

5.2 Työntekijöiden osallistaminen

Työntekijöiden mukaan ottaminen toteutettiin työryhmäpalaverin (TRP) yhteydessä, jossa sain varatun ajan opinnäytetyöni esittelyyn. Esimies oli tiedottanut asiasta etukäteen, jotta aihe ei tulisi kenellekään yllätyksenä.

Palaverissa kerroin lyhyesti työn tarkoituksesta ja siitä, miten Learning Cafe -prosessi etenee. Esittelin kysymykset, joihin toivoin työntekijöiden näkemyksiä. Kysymykset jaettiin myös paperiversioina, jotta niihin pystyi palaamaan myöhemmin rauhassa. Työntekijöille esitetyt kysymykset ovat liitteissä 3 ja 4.

Tilanteessa pyrittiin luomaan avoin ja keskusteleva ilmapiiri. Tarjolla oli kahvia ja pientä naposteltavaa, jotta hetki tuntuisi luontevalta eikä liian muodolliselta.

Organisaatiossa oli tuolloin käynnissä muutoksia, mikä saattoi lisätä kuormitusta. Tämä huomioitiin siten, että vastaaminen oli vapaaehtoista ja ajatuksia sai tuoda esiin myös jälkikäteen.

Palaverin jälkeen työntekijöille lähetettiin vielä WhatsApp-viesti, jossa muistutettiin kysymyksistä ja tarjottiin mahdollisuus täydentää vastauksia (ks. liite 3).

5.3 Infotilaisuudet ja nuorten ensireaktiot

Toiminnallisen osuuden aluksi järjestettiin infotilaisuus, jossa nuorille kerrottiin opinnäytetyöstä ja Olkkari-hengailun suunnittelusta. Tarkoituksena oli selvittää, mistä toiminnassa on kyse ja miksi nuorten ajatukset ovat siinä keskeisiä. Infotilaisuus järjestettiin 9.9., ja paikalle tuli neljä nuorta.

Alku oli hieman varautunut. Nuoret kuuntelivat, mutta keskustelu ei lähtenyt heti liikkeelle. Avoimet kysymykset tuntuivat monelle haastavilta. Osa vaikutti pohtivan, mitä heidän oikeastaan odotetaan vastaavan. Kysymykset olivat ymmärrettäviä, mutta niihin vastaaminen vaati pysähtymistä ja oman ajatuksen sanoittamista.

Tilanne muuttui rennommaksi, kun annoin esimerkkejä ja kerroin voivani kirjata vastauksia kartongille nuorten puolesta. Tämän jälkeen puhetta alkoi tulla enemmän. Yksi nuori joutui lähtemään kesken tilaisuuden henkilökohtaisen puhelun vuoksi, mikä muistutti siitä, että arjen tilanteet vaikuttavat usein siihen, kuinka pitkään ja millä tavoin nuori pystyy olemaan mukana.

Infotilaisuus selkeytti nuorille, että mukaan tuleminen on vapaaehtoista ja että vastauksia voi täydentää myöhemminkin. Samalla tuli näkyväksi, että avoimet kysymykset eivät ole kaikille luontevin tapa ilmaista ajatuksiaan.

Tämä havainto vaikutti siihen, miten toimintaa jatkossa muokattiin. Kävi selväksi, että osa nuorista tarvitsee enemmän aikaa, esimerkkejä ja rauhallista etenemistä ennen kuin ajatuksia syntyy.

Toiminnasta tiedotettiin myös nuorille suunnatuilla kutsujulisteilla (ks. liite 1).

5.4 Yksilöllinen lähestymistapa ja nepsy-nuorten huomioiminen

Tukiasumisen arjessa monilla nuorilla on erilaisia haasteita. Osa kamppailee tarkkaavuuden, jaksamisen tai sosiaalisten tilanteiden kanssa, ja joillekin omien ajatusten sanoittaminen ei ole helppoa. Toisille taas keskustelu sujuu luontevammin. Tämä näkyi myös toiminnallisen osuuden aikana.

Erityisesti nuorten kohdalla, joilla on neuropsykiatrisia piirteitä, avoin kysymysmuoto lisäsi epävarmuutta. Joissakin tilanteissa keskustelu pysähtyi siihen, ettei nuori ollut varma, mitä kysymyksellä tarkoitetaan tai miten vastaus pitäisi muotoilla.

Konkreettinen muutos tapahtui 15.9., kun työskentelin kahden kesken yhden nuoren kanssa. Huomasin, että avoimet kysymykset eivät tässä tilanteessa toimineet. Muutin kysymykset väittämiksi, joihin nuori pystyi vastaamaan olemalla samaa tai eri mieltä. Tilanne selkeytyi nopeasti, ja keskustelu lähti eteenpäin luontevammin.

Tämä kokemus muistutti siitä, että kaikille ei sovi samanlainen työskentelytapa. Joillekin selkeä rakenne ja rajatut vaihtoehdot tekevät tilanteesta helpommin lähestyttävän. Toisille taas avoin keskustelu toimii paremmin. Pienikin muutos kysymysten muotoilussa voi vaikuttaa siihen, miten sujuvasti vuorovaikutus etenee.

Työskentelyn aikana kävi yhä selvemmäksi, että yksi toimintamalli ei riitä kaikille. Osa nuorista osallistui mieluummin kahden kesken, osa yhteisissä hetkissä. Mahdollisuus vastata omassa tahdissa ja itselle sopivalla tavalla teki tilanteista rennompia.

Prosessi syvensi omaa ymmärrystäni siitä, että yksilöllisyys näkyy usein pienissä ratkaisuissa. Usein kyse ei ole suurista muutoksista, vaan siitä, että työntekijä pysähtyy tarkastelemaan tilannetta ja muokkaa lähestymistapaa tarpeen mukaan.

5.5 Viestintä, kutsuminen ja osallistumisen tukeminen

Toiminnan aikana kävi ilmi, että tapa, jolla asiasta kerrotaan, vaikuttaa paljon siihen, miten nuoret siihen suhtautuvat. Yksi ilmoitus tai yksittäinen esittely ei riittänyt. Aiheeseen oli hyvä palata useamman kerran ja eri tilanteissa.

Nuorille kerrottiin toiminnasta arjen yhteydessä, esimerkiksi yhteisten hetkien aikana. Kun asiasta puhuttiin luontevasti muun keskustelun lomassa, se ei näyttäytynyt erillisenä projektina. Osa nuorista palasi asiaan vasta myöhemmin, kun se oli saanut hetken aikaa jäsentyä.

Mukana oleminen ei ollut oletus. Nuorille tehtiin selväksi, että paikalle voi tulla myös lyhyesti tai vain seuraamaan. Tämä oli tärkeää erityisesti niiden kohdalla, joille sitoutuminen tai ennalta sovitut tilanteet voivat tuntua kuormittavilta.

Kaikki eivät halunneet kirjoittaa vastauksiaan itse. Joissakin tilanteissa keskustelu käytiin kahden kesken ja ajatukset kirjattiin yhdessä. Tärkeää oli, että kirjatut vastaukset pysyivät nuoren omassa tavassa ilmaistuina.

Toiminnan aikana korostui myös se, että ilmapiiri vaikuttaa paljon siihen, uskaltaako nuori tuoda ajatuksiaan esiin. Kun vastauksia ei kommentoitu arvioivasti eikä niitä verrattu toisiin, keskustelu pysyi rennompana.

Nuoria muistutettiin toiminnasta myös WhatsApp-viestillä (ks. liite 2).

5.6 Yhteinen kokoontuminen ja arjen vaikutus osallistumiseen

Viimeinen yhteinen kokoontuminen järjestettiin 19.9. Kaikki nuoret oli kutsuttu mukaan, ja tarjolla oli pizzeriaa sekä juotavaa. Tarkoituksena oli viettää yhteinen hetki ja palata Olkkari-hengailuun liittyviin ajatuksiin rennossa ympäristössä. Paikalle saapui kolme nuorta.

Yksikössä oli tuolloin meneillään muutoksia, joista tiedotettiin samaan aikaan. Tämä vaikutti selvästi ilmapiiriin. Keskustelu jäi ajoittain lyhyeksi ja osa nuorista seurasi tilannetta enemmän sivusta kuin osallistui aktiivisesti. Kaikki kutsutut eivät saapuneet paikalle.

Tilanne osoitti konkreettisesti, kuinka paljon arjen ajankohtaiset asiat vaikuttavat siihen, miten yhteisiin hetkiin lähdetään mukaan. Nuorten mieliala ja jaksaminen vaihtelevat nopeasti, ja se näkyi myös tässä kokoontumisessa.

Paikalla olleet nuoret osallistuivat kukin omalla tavallaan. Osa puhui enemmän, osa vähemmän. Ketään ei ohjattu tiettyyn rooliin. Tärkeintä oli, että paikalla sai olla ilman erityistä odotusta siitä, miten pitäisi toimia.

Yhteinen kokoontuminen toi esiin sen, että yksittäinen tilaisuus ei aina tavoita kaikkia. Samalla se täydensi non-stop-muotoista työskentelyä, joka mahdollistaa ajatuksiin palaamisen myöhemmin. Tämä kokonaisuus antoi realistisen kuvan siitä, miten toiminta asettuu osaksi tukiasumisen arkea.

6 TULOKSET JA KEHITTÄMINEN

Tässä luvussa kuvataan toiminnallisen osuuden aikana esiin nousseita teemoja ja havaintoja. Tulokset perustuvat nuorten ja työntekijöiden vastauksiin sekä tekijän tekemiin havaintoihin prosessin eri vaiheissa. Ensin tarkastellaan nuorten näkemyksiä yhteisöllisyydestä ja Olkkari-hengailusta, jonka jälkeen esitellään työntekijöiden näkemyksiä. Lopuksi kootaan yhteen kehittämisehdotukset.

6.1 Nuorten näkemykset yhteisöllisyydestä ja Olkkari-hengailusta tukiasumisessa

Nuorten vastauksista nousi esiin useita teemoja, jotka liittyivät yhteisöllisyyden merkitykseen, osallistumisen esteisiin sekä siihen, millaisena Olkkari-hengailu koettiin tai toivottiin toteutettavan.

Yhteisöllisyys ei näyttäytynyt kaikille samanlaisena. Osa nuorista kaipasi seuraa ja yhteistä tekemistä, kun taas toisille yhteisöllisyys merkitsi enemmän mahdollisuutta olla rauhassa mutta silti kokea kuuluvansa joukkoon. Useat nuoret toivat esiin, että yhteisöllisyys tarkoittaa ennen kaikkea sitä, ettei tarvitse olla yksin. Eräs nuori kuvasi asiaa näin:

”Ei tarvitse olla yksin yhteisillä tapaamisilla, ymmärtää toista – vertaistukea saa täällä, kun on samassa tilanteessa.”

Samalla moni nuori korosti omaa tarvettaan rajata sosiaalista kuormitusta. Yhteisöllisyyteen liitettiin myös oikeus vetäytyä ja olla omassa rauhassa. Vastauksissa ilmeni esimerkiksi seuraavia näkökulmia:

”Viihdyn pienessä piirissä tai yksin.”

”En kaipaa koko ajan seuraa, mutta on kiva tietää, että voin olla osa tätä porukkaa, jos haluan.”

Nuorten vastaukset osoittavat, että yhteisöllisyys koettiin mahdollisuutena, ei velvollisuutena. Osallistuminen nähtiin vapaaehtoisena ja omiin voimavaroihin sidottuna.

Osallistumista estäviksi tekijöiksi nousivat erityisesti jaksaminen, jännitys ja sosiaalinen ahdistus. Vastauksissa toistui ristiriita halun ja jaksamisen välillä. Yksi nuori kuvasi tilannetta näin:

”Suurin este on jaksaminen – helpompaa pysyä kotona kuin lähteä menemään.”

Toinen nuori kuvasi sosiaalista ahdistusta seuraavasti:

”Muihin tutustuminen on vaikeaa, tulee sosiaalista ahdistusta.”

Eräs nuori toi esiin tarpeen edetä omaan tahtiin:

”Kestää oman aikansa ennen kuin tutustun muihin.”

Osallistumista tukeviksi tekijöiksi mainittiin konkreettinen tekeminen ja työntekijöiden henkilökohtainen tuki. Erään nuoren mukaan:

”Jos tukiperhetyöntekijä tulee ovelle asti pimpottelemaan.”

Myös mahdollisuus edetä ilman painostusta koettiin tärkeäksi:

”Jos saan oman ajan tutustua ilman patistamista.”

Olkkari-hengailulta nuoret toivoivat rentoutta, vapaaehtoisuutta ja mahdollisuutta olla myös hiljaa. Vastauksissa nousivat esiin esimerkiksi säkkituolit, rennot oleskelupaikat ja mahdollisuus vain seurata muiden toimintaa.

”Välillä haluan vaan olla hiljaa ja katsoa, mitä muut tekee.”

”On kivaa, jos olkkarissa on jotain tekemistä, mutta vapaaehtoisesti.”

”Ei paineita osallistua.”

”Tänne voi tulla, jos ei halua olla yksin.”

Kokonaisuutena nuorten vastaukset osoittavat, että osallistumisen esteet liittyvät useimmiten jaksamiseen ja sosiaalisen kuormituksen kokemuksiin, eivät haluttomuuteen osallistua.

6.2 Työntekijöiden näkemykset yhteisöllisyyden merkityksestä ja Olkkari-hengailun kehittämisestä

Työntekijöiden vastauksissa yhteisöllisyys näyttäytyi kuuluvuuden, välittämisen ja arjen turvan rakentajana. Yhteisöllisyys liitettiin kokemukseen kohdatuksi tulemisesta sekä mahdollisuuteen saada vertaistukea. Yksi työntekijä kuvasi yhteisöllisyyttä näin:

”Yhteisöllisyys merkitsee parhaimmillaan kuuluvuutta, kohdatuksi tulemista ja vertaistuen saamista.”

Yhteisöllisyys nähtiin tärkeänä myös koko yksikön näkökulmasta. Sen koettiin vahvistavan yhteishenkeä ja lisäävän nuorten ja työntekijöiden välistä tutuutta:

”Yhteisöllinen tekeminen on tärkeää, koska se tiivistää yhteisöä, nuoret tulevat tutummiksi kaikille työntekijöille ja se tarjoaa myös syrjään vetäytyville nuorille sosiaalisia kontakteja.”

Useampi työntekijä toi esiin, että yhteisöllisyys madaltaa kynnyistä pyytää apua myös arjen pienissä asioissa. Kun yhteys muihin vahvistuu, avun pyytäminen helpottuu:

”Nuoret uskaltavat paremmin lähestyä toisiaan ja muitakin kuin omaa työntekijää, kun tarvitsevat apua tai vaikka leivinpaperia lainaksi.”

Kehittämisen näkökulmasta työntekijät korostivat toiminnan säännöllisyyttä sekä nuorten mukaan ottamista suunnitteluun. Toiminnalla nähtiin olevan enemmän merkitystä, kun se on ennakoitavaa ja nuorille annetaan mahdollisuus vaikuttaa:

”Säännöllisyys olisi tärkeää, joku tietty aika, paikka ja nuorten osallistaminen toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen.”

Turvallisen tilan merkitys nousi vastauksissa vahvasti esiin. Kaikkien tulisi saada olla mukana omalla tavallaan ilman painetta osallistua aktiivisesti:

”Tekemisen, tilan ja hengailun pitää olla kaikille turvallista.”

”Pitää myös antaa mahdollisuus, vaikka kyhjöttää itse hiljaa nurkassa, jos niin haluaa.”

Yhteisöllisyyden esteiksi mainittiin nuorten omat haasteet, työntekijöiden rajallinen aika sekä tilakysymykset. Näiden nähtiin vaikuttavan siihen, kuinka säännöllisesti ja laajasti toimintaa voidaan toteuttaa.

E erityisen merkityksellisenä pidettiin tilanteita, joissa nuorten välille syntyi aitoja ystävyysuhteita:

”Parasta on ollut, kun kaksi nuorta tutustuivat ensin yhteisissä tiloissa ja tapahtumissa ja nyt ovat oikeasti ystäviä – tekevät asioita ilman työntekijän läsnäoloa.”

Työntekijöiden vastauksista muodostui kokonaisuus, jossa yhteisöllisyys näytetty arjen tukena, turvallisuutena ja mahdollisuutena rakentaa pysyviä ihmisuhteita.

6.3 Kehittämisehdotukset Olkkari-hengailulle

Kehittämisehdotukset pohjautuvat nuorten ja työntekijöiden vastauksiin sekä toteutuksen aikana tehtyihin havaintoihin. Keskeiseksi nousi tarve toiminnalle, joka asettuu luontevasti osaksi arkea eikä perustu yksittäisiin tapahtumiin.

Olkkari-hengailua on perusteltua jatkaa non-stop-muotoisena. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tila ja teemat ovat nuorten käytettävissä pidemmän ajanjakson ajan, jolloin mukaan tuleminen ei riipu yhdestä ajankohdasta. Tällainen toteutus huomioi paremmin nuorten vaihtelevat tilanteet.

Tilaan liittyvät toiveet olivat konkreettisia. Nuoret toivat esiin rennomman oleskelutilan merkityksen: pehmeät istumapaikat, mahdollisuus vain olla sekä ympäristö, joka ei muistuta virallisesta ryhmätilanteesta. Kehittämisessä voidaan huomioida nuorten oma rooli tilan suunnittelussa, esimerkiksi pienillä sisustuksellisilla ratkaisuilla tai yhteisesti sovituilla pelisäännöillä.

Työntekijän rooli nähtiin alkuvaiheessa keskeisenä. Erityisesti toiminnan käynnistyessä aikuisen läsnäolo auttaa pitämään tilanteen selkeänä. Jatkossa tavoitteena voi olla, että nuoret ottavat tilaa enemmän omakseen ja käyttävät sitä myös oma-aloitteisesti.

Kehittämisessä on tärkeää huomioida, että aktiivisuus vaihtelee. Kaikki eivät tule mukaan samanaikaisesti, eikä toiminnan onnistumista voi mitata pelkästään osallistujamäärällä. Olennaisempaa on, että tila on olemassa ja siihen voi palata myöhemmin.

Olkkari-hengailun jatkokehittämisessä keskeistä on käytännöllisyys: selkeä rakenne, riittävä jousto ja mahdollisuus muokata toimintaa tilanteen mukaan.

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelu

Tulokset osoittavat, että yhteinen tila ja yhdessäolo eivät ole nuorille yksiselitteisiä asioita. Toisille merkityksellistä on aktiivinen vuorovaikutus, kun taas toisille riittää mahdollisuus olla samassa tilassa muiden kanssa ilman erityistä roolia. Tämä kertoo siitä, että tukiasumisessa yhteisyyden kokemus rakentuu eri tavoin eri ihmisille.

Tulokset tuovat esiin myös sen, että toimintaan mukaan tuleminen ei ole yksinkertainen päätös. Arjen kuormitus, mieliala ja ajankohtaiset muutokset vaikuttavat siihen, milloin nuori on valmis olemaan mukana. Tämä haastaa ajatuksen siitä, että osallistumista voisi tarkastella vain määrällisesti. Olennaisempaa on ymmärtää, millaisissa tilanteissa ja millä tavoin nuori kokee tulevansa huomioiduksi.

Tarkasteltaessa tuloksia suhteessa tietoperustaan voidaan todeta, että arkeen kiinnittyvä ja joustava toteutustapa vastaa paremmin nuorten vaihteleviin tilanteisiin kuin yksittäiset, tarkasti rajatut tapahtumat. Yhteinen toiminta ei näyttyädy niinkään erillisenä ohjelmana, vaan osana arjen rytmiä.

Nuorten ja työntekijöiden näkemysten samansuuntaisuus viittaa siihen, että yksikössä on jo olemassa jaettu ymmärrys toiminnan luonteesta. Tämä luo hyvän pohjan toiminnan jatkokehittämiselle.

7.2 Menetelmän arviointi

Learning Cafe -ajatteluun pohjautuva non-stop-toteutus soveltui tukiasumisen arkeen kohtuullisen hyvin. Sen keskeinen vahvuus oli se, että työskentely ei rajoittunut yhteen ajankohtaan, vaan ajatuksiin oli mahdollista palata myöhemmin. Tämä tuki erityisesti tilanteita, joissa nuoren keskittyminen tai jaksaminen vaihteli.

Menetelmä osoittautui toimivimmaksi kahdenkeskisissä tilanteissa. Ryhmämuotoinen käsittely ei tavoittanut kaikkia samalla tavalla. Tämä herättää kysymyksen siitä, missä määrin dialogiset menetelmät toimivat ympäristössä, jossa nuorten elämäntilanteet ovat kuormittavia ja vaihtuvia.

Avoimet kysymykset tuottivat osalle nuorista haasteita. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että kysymysten muotoa oli muokattava tilanteen mukaan. Menetelmän soveltaminen ei siis ollut mekaanista, vaan edellytti jatkuvaa arviointia ja sopeuttamista.

Arvioinnin näkökulmasta voidaan todeta, että menetelmä ei yksinään ratkaise osallistumisen haasteita. Se tarjoaa rakenteen, mutta toimivuus riippuu pitkälti siitä, miten sitä sovelletaan arjessa. Erityisesti työntekijän kyky havainnoida tilannetta ja muuttaa työskentelytapaa osoittautui keskeiseksi.

Menetelmän rajoitteena voidaan pitää sitä, ettei kaikkia nuoria tavoitettu samanaikaisesti. Tämä ei kuitenkaan viittaa varsinaiseen epäonnistumiseen, vaan korostaa sitä, että osallistumista ei voida pakottaa eikä aikatauluttaa yhden mallin mukaisesti.

7.3 Eettisyys ja luotettavuus

Toiminnallinen osuus toteutettiin vapaaehtoisuuden periaatteella. Nuorille ja työntekijöille kerrottiin osallistumisen luonteesta sekä siitä, että mukaan tuleminen tai vastaamatta jättäminen ei vaikuta heidän asemaansa yksikössä. Aineiston käsittelyssä noudatettiin ihmistieteiden eettisen ennakoarvioinnin ohjeita, jotka ohjaavat tutkittavien oikeuksia sekä henkilötietojen käsittelyä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2020).

Kaikki vastaukset käsiteltiin luottamuksellisesti. Työssä esitetyt sitaatit on anonymisoitu siten, ettei yksittäisiä henkilöitä voida tunnistaa. Kielellisiä ilmaisuja on tarvittaessa korjattu luottavuuden vuoksi, mutta sisältöä ei ole muutettu.

Aineistoa tarkasteltiin kokonaisuuksina eikä yksittäisten nuorten näkemyksiä irrotettu asiayhteydestään. Oma roolini tukiperhetyöntekijänä vaikutti väistämättä vuorovaikutustilanteisiin ja aineiston muodostumiseen. Tätä kaksoisroolia tarkasteltiin tietoisesti koko prosessin ajan, ja reflektio sisällytettiin tulosten arviointiin.

ChatGPT-tekoälysovellusta käytettiin kirjoitusprosessin tukena tekstin jäsentelyssä, kielellisessä muokkauksessa sekä englanninkielisen tiivistelmän kääntämisessä. Sovellusta ei käytetty aineiston tuottamiseen, analysointiin eikä tulosten muodostamiseen. Kaikki havainnot ja johtopäätökset perustuvat tekijän omaan työskentelyyn.

7.4 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyöprosessi on ollut minulle enemmän kuin yksittäinen kehittämistehtävä. Se on ollut mahdollisuus pysähtyä tarkastelemaan omaa työtottani ja sitä, miten kohtaan nuoria arjessa.

Prosessin aikana olen tullut entistä tietoisemmaksi siitä, kuinka pienillä asioilla on merkitystä. Kysymysten muotoilu, tilanteen rytmi ja oma läsnäolo vaikuttavat siihen, miten keskustelu etenee. Kaikki nuoret eivät tarvitse samaa lähestymistapaa, ja joskus pienikin muutos tavassa kysyä voi avata tilaa ajatuksille.

Työ on myös muistuttanut minua siitä, että nuorten tilanteet vaihtelevat nopeasti. Kaikkea ei voi aikatauluttaa tai suunnitella valmiiksi. Ammatillinen kasvu on tässä yhteydessä tarkoittanut ennen kaikkea joustavuuden hyväksymistä ja sen ymmärtämistä, ettei kaikkia voi tavoittaa samalla hetkellä.

Olen oppinut luottamaan enemmän omaan havainnointikykyyni. Tilanteen lukeminen ja työskentelytavan mukauttaminen eivät ole menetelmästä luopumista, vaan osa ammatillista vastuuta. Tämä ajattelu on vahvistunut prosessin aikana.

Opinnäytetyö on myös selkeyttänyt omaa näkemystäni siitä, millaista yhteistä toimintaa tukiasumisessa on realistista rakentaa. Se ei synny suurista ratkaisuista, vaan arjen tasolla tehdyistä valinnoista. Tila, jossa saa olla omalla tavallaan, voi olla merkityksellinen jo sellaisenaan.

Tämän työn myötä koen, että oma ammatillinen identiteettini on jäsentynyt selkeämmin. Haluan jatkossakin työskennellä tavalla, jossa kuunteleminen, rauhallisuus ja tilanteen mukaan eteneminen ovat keskiössä.

LÄHTEET

Erkko, A. & Hannukkala, M. 2013. Mielenterveys voimaksi. Suomen Mielenterveysseura.

Innokylä. n.d. Learning Cafe -menetelmä. Viitattu 28.5.2025. Saatavissa:

<https://www.innokyla.fi/malli/learning-cafe>

Korhonen, A. 2005. Lastensuojelun tukihenkilön käsikirja. Erityishuoltojärjestöjen liitto Ehjä ry.

Leemann, L. & Hämäläinen, R.-M. 2015. Matalan kynnyksen palvelut. Tietopaketti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa:

https://thl.fi/documents/155392151/190140732/Tietopaketti_Matalan_Kynnyksen_Palvelut.pdf

Mielenterveystalo. 2024a. Herkästi kuormittuvan oppilaan tukeminen. Viitattu 9.1.2026. Saatavissa:

<https://www.mielenterveystalo.fi/fi/neuropsykiatriset-vaikeudet/herkasti-kuormittuvan-oppilaan-tukeminen>

Mielenterveystalo. 2024b. Miksi väsyin helposti? Viitattu 9.1.2026. Saatavissa:

<https://www.mielenterveystalo.fi/fi/omahoito/autismikirjon-omahoito-ohjelma/miksi-vasyn-helposti>

Nepsy-tietoa.fi. (2026). Mikä on nepsy? Viitattu 15.2.2026. Saatavissa:

<https://nepsytietoa.fi/tietoa-lapsille-ja-nuorille/mika-on-nepsy/>

Nurmi, S.-E. & Rantala, K. (toim.) 2011. Näyn ja kuulun – lapsen etu ja osallisuus. Lastensuojelun Keskusliitto.

Nuorisolaki 1285/2016. Viitattu 12.1.2026. Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285>

Pirskanen, H., Tammelin, M., Alakärppä, O. & Mänttari-van der Kuip, M. (toim.) 2025. Osallisuus sosiaalityössä. Tampere University Press. Saatavissa:

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-359-070-0>

SOS-Lapsikylä. 2026. Yhteisöllisyys kannattelee lasta ja nuorta. Viitattu 9.2.2026. Saatavissa:

<https://www.sos-lapsikyla.fi/yhteisollisyys-kannattelee-lastaja-nuorta/>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023a. Lasten ja nuorten osallistuminen ja vaikuttaminen. Viitattu 12.1.2026. Saatavissa:

<https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/lapsen-oikeudet-lapsiperhepalveluiden-suunnittelussa/lasten-ja-nuorten-osallistuminen-ja-vaikuttaminen>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023b. Nuorten hyvinvointi. Viitattu 16.1.2026. Saatavissa:

<https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-hyvinvointi>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023c. Osallisuuden edistäjän opas (Ohjaus 10/2023). Viitattu 10.1.2026. Saatavissa:

<https://www.julkari.fi/handle/10024/146717>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2025. Lasten ja nuorten mielen hyvinvointi. Viitattu 12.1.2026. Saatavissa:

<https://thl.fi/aiheet/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/lasten-ja-nuorten-mielen-hyvinvointi>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2020. Ihmistieteiden eettisen ennakoarvioinnin ohje. Viitattu 12.2.2026. Saatavissa:

https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf#:~:text=k%C3%A4sittely%20tutkimuksessa%20Henkil%C3%B6tietoja%20sis%C3%A4lt%C3%A4v%C3%A4n%20tutkimusaineiston%20k%C3%A4sittely%C3%A4%20ohjaavia,liittyv%C3%A4t%20riskit%20tutkittavien%20ja%20muiden%20henkil%C3%B6iden%20kannalta

World Café Community Foundation. n.d. The World Cafe method. Saatavissa:

<https://www.theworldcafe.com/>

YMCA Turku. n.d. Tukiasunnot. Viitattu 10.1.2026. Saatavissa:

<https://www.ymcaturku.fi/tukea-elamaan/tukiasunnot/>

LIITTEET

LIITE 1

Nuorille suunnatut kutsujulisteet

Hei hei! 🖐️

• Tiistaina 9.9. klo 16-17.30 olisi pieni juttu täällä meidän yhteisissä tiloissa – ja mä toivon, että tuutte mukaan! 🖐️

• Kyse on mun opparista (opinnäytetyöstä), ja siinä mä tarviin teidän apua, Mä haluan kuulla teiltä, mitä teidän mielestä olisi sellainen kiva Olkkäri-hengailu ja mitä yhteisöllisyys ylipäätään teille merkitsee. Ei mitään vaikeeta – mä kerron siellä lisää, ja omia ajatuksia pääsee kirjoittamaan tässä parin viikon aikana useammankin kerran. Tämä on vaan esimerkkitulaisuus, jossa avaan nistä on kyse.

• Mä hoidan välipalan 🍪 – tarjolla on mm. täytettyjä kroisanteja ja kokista. 🍷

• Olis tosi kiva, jos tuut – se auttaa mua paljon, ja samalla pääset itse vaikuttamaan siihen, millaista meininkiä täällä vois tulevaisuudessa olla. ✨

• Ei ole pakko tulla just klo 16, voi piipahtaa myöhemminkin!

Muistutus!

Tiistaina 9.9. klo 16–17.30
tapahtuu meidän yhteistilasaa
jotain pientä mutta tärkeää! 🙌

Kyseessä on kevyt infotilaisuus
mun opinnäytetyöstä. Kerron
mitä olen suunnitellut ja mitä
olisi tulossa. Tarkoitus on saada
teidän ajatuksia ja toivottavasti
apua jatkoon! 💬 ❤️

Ei tarvitse vielä kirjoittaa mitään –
riittää, että tuut kuulolle ja
nappaat samalla välipalaa! 🍪

Nähdään tiistaina!

/ Mira ✨

Hei!

Perjantaina 19.9. klo 15–16.30 voi tulla meidän yhteiseen tilaan moikkaamaan – joko tämän mun opinnäytetyön aiheen parissa tai ihan muuten vaan hengähtämään hetkeksi.

Haluan kiittää sua siitä, että olet ollut mukana ja jakanut ajatuksiasi mun oppaaria varten – se on ollut mulle tosi tärkeää.

Tarjolla on pizzaa ja juotavaa, ja jos joku haluaa lisäksi energiäjuoman, niin:

👉 Laita mulle vaan viestiä WhatsAppissa ja kerro, mistä tykkäät – ei tarvitse muuta kuin kirjoittaa vaikka sen juoman nimi. 📱

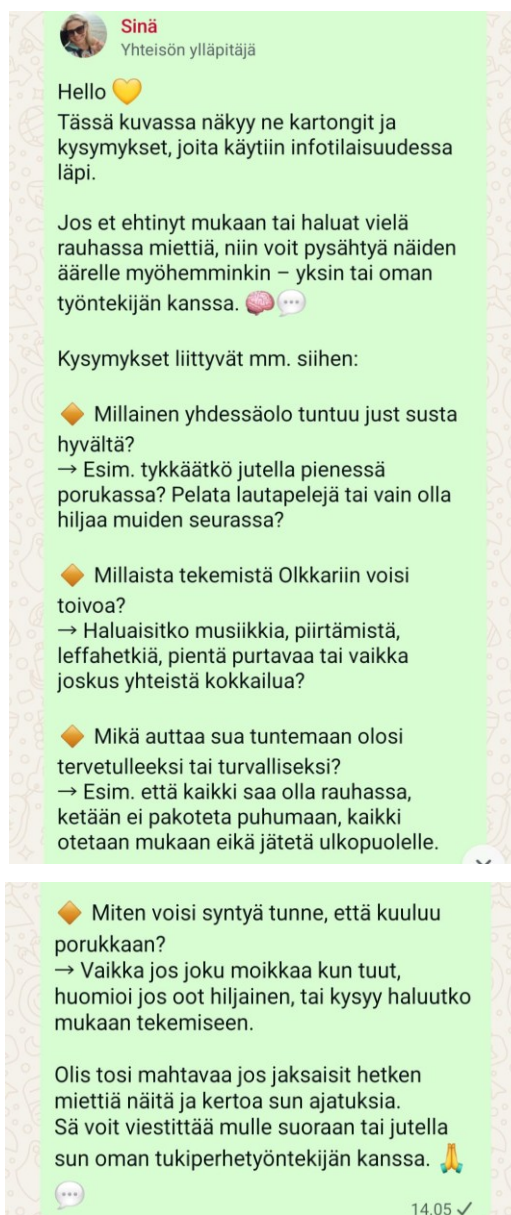
Tuu piipahtamaan vaikka hetkeksikin – nähdään perjantaina!

/ Mira 🧡

LIITE 2

WhatsApp- muistutusviesti nuorille

LIITE 3

WhatsApp- viestit tukiperhetyöntekijöille

Työntekijöille lähetetty viestit Learning Cafe- toteutukseen liittyen

🌟 Moikka kaikki! 🌟

Laitan tähän vielä kerran näkyviin ne viisi kysymystä, jotka liittyvät yhteisöllisyyteen tukiasumisessa ja Olkkari-hengailuun, jotka esittelin Turussa terpisissä 📄

Tiedän, että monella on nyt paljon mielessä, ja ehkä juuri siksi toivon, että jos löytyy hetki, niin jakaisitte vielä ajatuksianne näihin kysymyksiin. Jokainen ajatus on arvokas ja auttaa mua viimeistelemään opinnäytetyötä, joka on ja ollut vahvasti kiinni meidän arjessa ja nuorten tarpeissa. 🙌

📧 Erityisesti Salon kollegoille lämmin pyyntö – koska en pääse osallistumaan teidän TRP:hen työesteiden takia, olisi tosi tärkeää saada myös teidän näkökulmia mukaan tähän työhön.

Mun opinnäytetyön nimi on: "Tukiasumisnuorten yhteisöllisen Olkkari-hengailun suunnittelu- ja toteutus Learning Café -menetelmää käyttäen."

Tämä työ on toteutettu Raision tukiasumisen nuorten kanssa, ja he ovat jo osallistuneet omalla tavallaan suunnitteluun ja pohdintaan. Nyt haluan vielä saada teidän näkökulman mukaan kokonaisuuteen – millaisia kokemuksia, ajatuksia ja havaintoja teillä on yhteisöllisyydestä, osallisuudesta ja matalan kynnyksen toiminnasta tukiasumisessa.

Tässä alla kysymykset. Voitte vastata niihin osittain tai kokonaan ja vastaukset voi lähettää mulle suoraan sähköpostilla: mira.el.mejdkki@student.samk.fi

20.21 ✓

1. Mitä yhteisöllisyys merkitsee tukiasumisessa?
– Miten se näkyy arjessa? Entä nuorten keskinäisessä vuorovaikutuksessa tai työntekijän ja nuoren välillä?
2. Millä tavoin toivoisit, että yhteisöllisyys näkyisi tukiasumisessa?
– Onko jotain käytäntöjä, tekemistä tai tapoja, joita voitaisiin kehittää tai vahvistaa?
3. Mitkä asiat tukevat tai estävät nuoria osallistumasta yhteisölliseen toimintaan?
– Mikä saa heidät mukaan? Entä mikä voi estää tai vaikeuttaa osallistumista?
4. Millainen 'Olkkari-hengailu' voisi työntekijän näkökulmasta olla nuorille toimiva tai tarpeellinen?
– Mitä hyötyä tällainen tila voisi tuoda nuorten arkeen?
5. Miten matalan kynnyksen toiminta voisi tukea nuoria kokemaan osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta?
– Millaisia tilanteita tai kokemuksia tämä voisi parhaimmillaan tarjota?

Kiitos jo valmiiksi jokaiselle, joka ehtii hetkeksi pysähtyä näiden äärelle. ❤️

20.23 ✓

Ps. Toivon, että vastaukset ehtisivät mulle viimeistään 30.9 mennessä. 🍊

20.30 ✓

🌟 Huomenta ja moikka vielä!

Halusin laittaa pienen muistutuksen niistä työntekijöille suunnatuista kysymyksistä, jotka liittyvät mun opinnäytetyöhön 😊 En ole vielä saanut yhtään vastausta, ja siksi halusin vielä kerran toivoa, että jos vaan mitenkään ehditte, niin edes muutama vastaus olisi jo mahtavaa ❤️

Tiedän, että monella meistä on nyt ajatuksia ja huolia monesta suunnasta, eikä tämä ehkä tunnu juuri nyt tärkeimmältä. Mutta juuri siksi se, että saisit edes muutaman näkökulman työntekijöiltä mukaan, on iso juttu 🙌

Voi vastata vaikka vain yhteen kysymykseen tai muutamalla ajatuksella – ihan vapaasti.

📧 Vastauksia voi lähettää mulle sähköpostilla mira.el.mejdkki@student.samk.fi

7.08 ✓

LIITE 4

Learning Cafe- prosessissa käytetyt kysymykset ensimmäisessä nuorille ja alimmaisessa kuvassa työntekijöille

